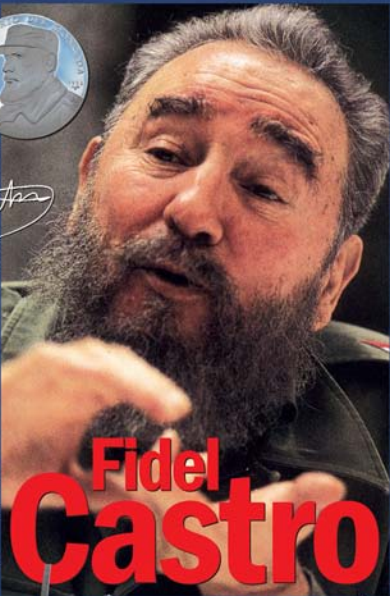

Vladimír Nálevka

Fidel Castro

- CAUDILLO 20. STOLETÍ

EDICE

MAGNET

FIDEL CASTRO

- CAUDILLO 20. STOLETÍ

**PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST
NAKLADATELSTVÍ EPOCHA**

Vladimír Nálevka

FIDEL CASTRO

- CAUDILLO 20. STOLETÍ

Copyright © Vladimír Nálezka, 2009

RMK ČR E 17663

ISSN 1802-6915

ISBN 978-80-7250-481-7 (PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST)

ISBN 978-80-7425-017-0 (NAKLADATELSTVÍ EPOCHA)

Vládce Korintu Periandros se obrátil na mílétského tyrana Thrasybúla se žádostí o radu, jak má správně vládnout. Thrasybúlos neodpověděl, ale vzal korintského posla na pole a vytrhal všechny přečnávající obilné klasy. Pro Periandra to byl jasný vzkaz – musí zničit všechny občany, kteří vynikají nad jiné a jeho osobně převyšují svými znalostmi a schopnostmi. Tento antický příběh ze 7. století před Kr. lze plně aplikovat i na osobnost kubánského diktátora Fidela Castra, který také ve svém nejbližším okolí nesnesl nikoho, kdo měl odlišné názory a odvážil se mu oponovat. Např. v procesu se svým někdejším spolubojovníkem ze Sierry Maestry Húberem Matosem se obrátil na soudce s kategorickým příkazem: „Řeknu to přímo – Matos nebo já.“ A ještě jedno poučení si doktor obojího práva Fidel Castro Ruz vzal od korintského vládce Periandra: „Trestej nejen ty, kdož se dopouštějí chyb, ale i ty, kdož se jich mohou dopustit.“

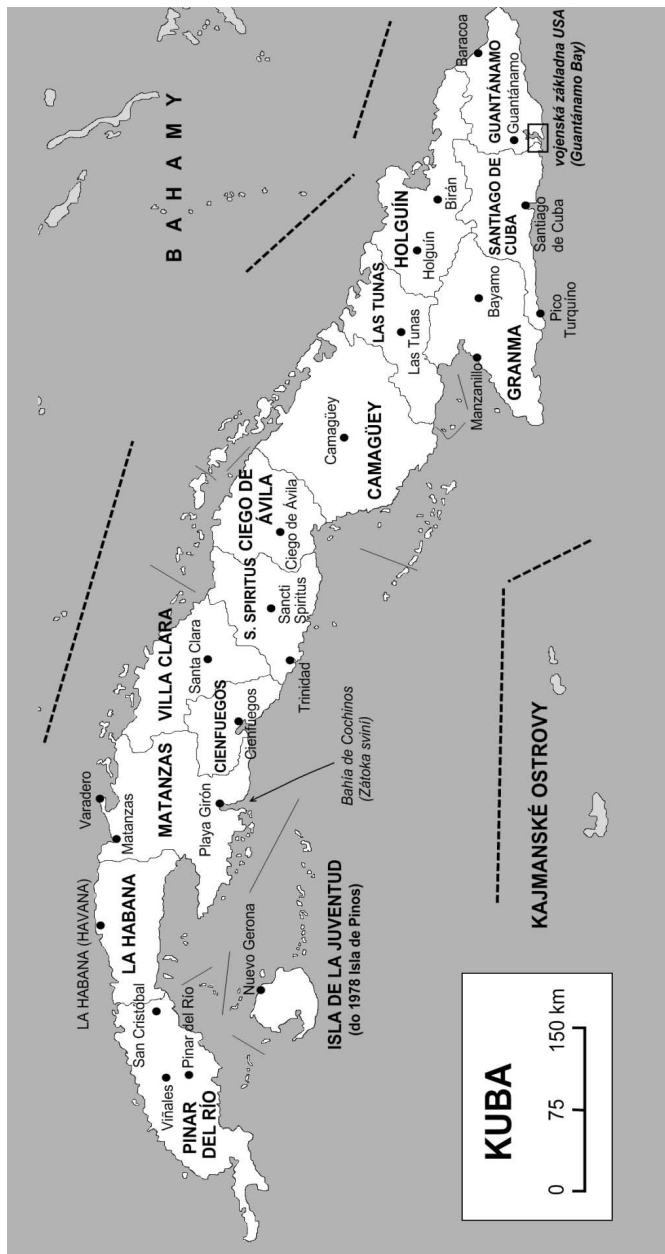
Téměř půl století stál Fidel Castro v čele kubánské revoluční vlády a svými politicko-vojenskými aktivitami, které přerostly hranice jeho rodného ostrova, se trvale zapsal do světových dějin 20. století. On sám prošel několika životními etapami – synek bohatého latifundisty, ambiciózní studentský vůdce, odpůrce Batistovy diktatury s romantickými představami o budoucnosti své země, vůdčí představitel partyzánského hnutí, předseda vlády

a tvůrce autoritativního režimu, ale i ctižádostivý aktér v politické hře velmocí.

O této výrazné osobnosti byly napsány stovky životopisných studií a publikací. Ty první se objevily již na počátku šedesátých let minulého věku, krátce po pádu Fulgencia Batisty a vítězství kubánské revoluce. Hodnocení comandantovy role a jeho politického směřování se stalo nedílnou součástí ideologického zápasu v čase studené války. Knižní tituly narůstaly téměř geometrickou řadou a jejich kvalita byla v 90. letech umocněna zpřístupněním severoamerických a ruských archivů. Také v České republice bylo po roce 1989 vydáno několik Castrových biografii. Severoamerický historik, profesor Robert E. Quirk, vydal v roce 1993 rozsáhlou práci se stručným názvem „Fidel Castro“, která se na našem knižním trhu objevila o šest let později. Přinesla velké množství informací, které ovšem částečně znehodnotil autorův ne zcela objektivní přístup k titulnímu hrdinovi své publikace. Do kategorie literatury faktu náleží i kniha „Fidel Castro: partyzánský princ“ Anny Geyerové, která vyšla v roce 2001. Publicistickou úroveň nepřekročila studie autorů José de Villy a Jürgena Neubauera „Máximo Líder – Fidel Castro.“ z roku 2007.

Autor těchto řádků vydal v roce 1997 v Nakladatelství Epoque stručný životopis Fidela Castra, jehož částečně přepracovanou a rozšířenou verzi předkládá o dvanáct let později současnému – a jak doufá – kritickému čtenáři.

*Praha,
březen 2009*

Současné správní dělení Kuby, zobrazené v mapě, bylo stanoveno správní reformou z roku 1976. Do té doby se Kuba dělila na šest provincií, z nichž největší byla provincie Oriente (zabírala dnešní provincie Guantánamo, Santiago de Cuba, Granma, Holguín a většinu Las Tunas).

Mládí a studentská léta

Z anonymity dějin vystoupil Fidel Castro Ruz útokem na kasárna Moncada v červenci 1953, ale ani předchozí roky tehdy sedmadvacetiletého právníka nebyly naplněny bezvýznamností. Narodil se 13. srpna 1926 v malé osadě Birán, jen několik kilometrů vzdálené od městečka Mayarí. Jeho otec Angel Castro se na sklonku 19. století vystěhoval z vesnice Láncara ve panělské Galicii na Kubu a usadil se ve vchodní provincii Oriente, kde ..poté, co vystřídal několik zaměstnání ..se s úspěchem věnoval pěstování cukrové třtiny. Vlastnil statek se 4000 ha plantáží a zaměstnával více než 500 zemědělských dělníků, většinou černochů z Jamajky. Po smrti své první ženy Marie Argotové, která mu zanechala dceru Lidii a syna Pedra, žil Angel Castro ve volném svazku se svou kuchařkou Linou Ruz Gonzálesovou, se kterou měl pět dětí. Fidel byl třetí v pořadí. Prosperující hospodářství zabezpečilo houfci statkářových potomků bezstarostné dětství a otevřelo jim i cestu ke vzdělání. Fidel poprvé usedl do kolních lavic v katolické misijní stanici Marcané, ale záhy následoval staršího bratra Ramóna do církevní internátní školy La Salle v Santiagu. Pátou třídou již absolvoval na jezuitském učilišti Dolores. Pro svoji vzpurnou povahu měl problémy s učiteli, prakticky ho zajímal pouze dějepis a zeměpis. Vynikal ve sportu, především v kólové, pro kterou měl se svou vysokou a trénovanou postavou skvělé fyzické předpoklady. Brzy se prosadil jako neformální vůdce studentského kolektivu, často si přitom pomáhal i pěstiti. V šestnácti letech byl

otecem poslán do prestižní jezuitské koleje Belén v Havaně, kterou úspěšně absolvoval bakalářskou zkouškou v červnu 1945. Závěrečné hodnocení z pera ctihodných *padres* vůbec nepřehánělo: Vyznamenává se ve všech předmětech, v nichž je možné získat kolní osvědčení. V náboženství je vynikající. Je sportovcem tělem i duší a pod praporem školy vždy bojuje s radostí a nejvyšším nasazením. Dokonale ovládá umění získat si obdiv a uznání ostatních. Svůj další život zasvětil povolání právníka a my už dnes nepochybujeme o tom, že svou knihu života zaplní jen samými skvělými stránkami. Umí tvrdě pracovat a bude z něho umělec.

Jezuitské školy nebyly špatné, poskytovaly . . . přirozeně v náboženském katolickém duchu . . . ucelené vzdělání humanitního typu, kultivovaly své studenty v rétorice a ve filozofické propedeutice, věnovaly velkou pozornost i sportovní aktivitě. Belénská kolej tradičně akcentovala kubánský patriotismus a Fidel Castro zde poprvé přečetl celé dílo národního básníka José Martího. A je tu něco: jezuité se netajili obdivem k různým sociálním utopiím, které ostatně tvořily i součást jejich dějinné tradice na západní polokouli. Mnozí studenti neskrývali své sympatie k tehdejšímu autoritativnímu režimům v Evropě. Podle pozdějších svědectví obdivoval Fidel v čase druhé světové války Josefa Vissarionoviče Stalina, což ovšem v tehdejšímu politickém klimatu na Kubě nebylo nic neobvyklého. Přítahovala ho i charismatická postava zakladatele španělské Falangy José Antonia Primo de Rivery, kterého republikáni popravili na počátku občanské války.

V říjnu 1945 se devatenáctiletý bakalář zapsal na právnickou fakultu v Havaně. Univerzity v Latinské Americe byly vždy centry politického radikalismu a kubánská alma mater nebyla v tomto ohledu výjimkou. Fidel se v novém prostředí pohyboval se samozřejmostí jemu vlastní, studium ho příliš nezatěžovalo a většinu svého času věnoval angažované práci ve studentském hnutí. S výrazným technickým talentem postupoval na žebříčku funkcí, až se stal viceprezidentem

a posléze i prezidentem Svazu univerzitních studentů. Organizoval demonstrace proti zkorumpované vládě prezidenta Grau San Martína či proti ministru kolství José Alemánovi.

Nezůstalo v ak pouze u akcí, které byly za titěny svobodou akademické půdy. Castrův revoluční romantismus se v - razně projevil v roce 1947, kdy se podílel na přípravě ozbrojené expedice proti Trujillově diktatu“e v Dominikánské republice, kterou organizoval spisovatel Juan Bosch. Ze zátky Nipe v severní části provincie Oriente vypluly tři malé lodě ..*Aurora*, *Berta* a *Fantasma* s několika desítkami odhodlan ch mužů; na palubě posledně jmenované alupy byl i Fidel. Celá akce v ak byla prozrazena a plavidla byla zadržena kubánsk m válečn m námo“nictvem je tě v teritoriálních vodách. Při eskortě lodí do v chozího p“řstavu Castro unikl zatčení odvážn m skokem do mo“šk ch vln.

O rok později nav tívil s kubánskou studentskou delegací kolumbijskou metropoli Bogotu, kde se konala IX. mezi-americká konference. V jejím průběhu byl smrtelně post“elen vůdčí p“edstavitel tamního populistického hnutí perónistického typu Jorge Eliecer Gaitán a jeho vražda vyvolala vlnu násiln ch akcí, které p“erostly v dlouhé období tzv. violencie, tj. ozbrojeného zápasu různ ch složek kolumbijského politického spektra. Fidel se účastnil prvních pouličních bojů v univerzitní čtvrti kolumbijského hlavního města.

Je s podivem, že při v í své mnohostranné aktivitě se Castro stačil je tě v roce 1948 oženit. Jeho manželkou se stala studentka filozofie Mirta Díaz Balartová, pocházející z tzv. dobré rodiny. Její otec se p“átelil s b val m kubánsk m prezidentem Fulgenciem Batistou, kter také daroval mladému manželskému páru 1000 dolarů. (Svazek dvou zcela odli n ch osobností v ak nevydržel ve zkou ce času a v roce 1954 bylo manželství rozvedeno.)

V červenci 1948 byl Fidel Castro obviněn z vraždy policejního seržanta Carala, kter byl post“elen při jedné z protivládních demonstrací v Havaně a svému zranění záhy podlehl.

Castrovo obvinění bylo založeno na svědectví jednoho z účastníků manifestace, ten však po propuštění z pěstební vazby svou pověst okamžitě odvolal. Celá causa byla pro nedostatek důkazů odložena ad acta, ale Batista později vždy tvrdil, že ony smrtící vstřelky vypálil rebel ze Sierry Maestry.

O rok později Fidel Castro ukončil studia a po složení rigorózní zkoušky získal doktorát práv. V malebné čtvrti staré Havany, na ulici Tejadillo, si s pomocí rodiny otevřel advokátní kancelář, ale brzy bylo zřejmé, že každodenní zápas s paragrafy nebude jeho životním cílem. Stále více byl přitahován politickými kolbičkami, které zvláště na počátku padesátých let získaly dramatickou podobu.

V roce 1944 byl zvolen prezidentem republiky lékař a politik Ramón Grau San Martín, představitel Autentické revoluční strany, která se hlásila k dědictví zápasu proti diktatuře tropického Mussoliniho Gerarda Machada. Její původní morální kredit se však rozplynul v obecné korupci a také Grau San Martín již nebyl oním odvážným reformátorem z časných prvních prezidentských voleb v září 1933. Stárnoucího univerzitního profesora ovládala rozmařilá milenkyně Paulina a její slovo rozhodovalo. Na Kubě, která jinak úzce spolupracovala se Spojenými státy a důsledně sledovala proměny kontinentální strategie Trumanovy administrativy, se rozšířil politický banditismus, jehož obětí se například stal vlivný odborářský předák Jesús Menéndez. V roce 1948 vystoupil Grau San Martín v havanském prezidentském paláci jiným předním členem autentické strany, Carlos Prío Socarrás.

Proti metastazující korupci, která již zasáhla v všechny složky státního aparátu, se postavil někdejší studentský vůdce z třicátých let Eduardo Chibás, jenž se rozešel s vládním establishmentem a založil vlastní Kubánskou lidovou stranu, kterou sám nazval ortodoxní. Její program byl směsicí vlasteneckého patriotismu a populismu perónistického typu s výrazným protiamerickým akcentem, ale ostrovní společnost fascinovala především charismatická Chibásova osobnost.

Exaltovan politik a vynikající orátor se obklopil mladými idealisty, kteří byli odhodláni změnit dosavadní režim. Do řad ortodoxní strany vstoupil i Fidel Castro a jeho jméno se brzy ocitlo na stranické kandidátce pro nadcházející všeobecné volby.

Mezitím se Chibás rozhodl pro tragické gesto, které mělo vyburcovat kubánský lid z politické pasivity. Dne 5. srpna 1951 stanul před mikrofonem rozhlasové stanice *CMQ* a po vzrušeném kritickém projevu na adresu prezidenta Prío Socarráse a jeho vlády se stělel do bída. Několik dní zápasil se smrtí a 16. srpna svému těžkému zranění podlehl. Demonstrativní sebevražda populárního politika sice vyvolala vlnu zoufalého smutku, především mezi univerzitní mládeží, ale na morálním úpadku kubánské vládnoucí elity nic nezměnila. Eddy Chibás se stal jedním z idolů mladého Fidela Castra, který se vědomě snažil napodobit jeho řečnický styl a pokusil se převzít i štafetu protikorupčního boje. V lednu 1952 uveřejnil v listu *Alberta* rozsáhlý článek o prezidentových machinacích s pozemky. Nic se nestalo. Prozatím.

Moncada

Castrův protihráč generál Fulgencio Batista y Zaldívar měl jednoduchou životní filozofii karibského vládce. Politickou moc chápal jako legitimní zdroj osobního bohatství a za p'irozeného garanta její pevnosti pokládal Spojené státy americké. V mládí pro el devatero "emesly a v roce 1921 zakotvil v armádě, která ctižádostivému mládenci, v jehož žilách kolovala krev snad v ech ostrovních etnik, umožnila sociální vzestup. Ve t'iceti letech byl seržantem a zapisovatelem u vojenského soudu. Angažoval se v akcích proti Machadově diktatu"e a postupně se stal mluvčím vlivné skupiny poddůstojníků, která podpo"ila revoluční vládu profesora Ramóna Grau San Martína. Batista byl jmenován plukovníkem a stal se i důvěrníkem nového amerického vyslance v Havaně Summera Wellese, kter" měl na Kubě realizovat politiku dobrého sousedství prezidenta Franklina D. Roosevelta. S Batistovou pomocí také Američané dosáhli v roce 1934 San Martínovy abdikace a jeho pozděj ího nahrazení Carlosem Mendieta.

Roosevelt trval na zavedení fungujícího demokratického systému a Batista, kter" mezitím získal generálské v ložky, důsledně sledoval politick" kurz Washingtonu, a to i tehdy, když byl v rozporu s tradiční politickou praxí st"edoamerických diktátorů. Ambiciózní důstojník legálně zvítězil v prezidentsk" ch volbách roku 1938, obnovil činnost Kongresu a podepsal novou liberální ústavu, která garantovala rozsáhlou kálu občansk" ch práv. V atmosfé"e celosvětového zápasu s fa ismem Kuba vyhlásila válku státům Osy a prezi-

dent souhlasil i s účastí dvou komunistických ministrů ve své administrativě. Havana také poskytla azyl velkému množství židovských uprchlíků z Evropy. Ale ani v tomto čase nezapomněl Batista na své finanční zájmy a bez skrupulí přijímal diskrétní příspěvky velkých severoamerických korporací, které ovládaly podstatnou část ostrovní ekonomiky. V roce 1944 skončilo Batistovo volební období a generál se stáhl do ústraní na svůj statek v Kuquine poblíž Havany.

V následujících letech začala studená válka a vláda prezidenta Henryho Trumana usilovala o upevnění svého mocenského zázemí na západní polokouli, v karibské oblasti (tzv. karibský bazén), která byla nedílnou součástí amerického bezpečnostního perimetru. Se značnou nevolí sledovala destabilizaci kubánské politické scény na přelomu 40. a 50. let a měla velké obavy z případného vítězství kandidáta ortodoxní strany Roberta Agramonteho v nadcházejících prezidentských volbách. CIA kontaktovala Batistu a jeho prostřednictvím generála Francisca Tabernillu, který měl velký vliv na skupinu nespokojených mladých důstojníků. V sledkem byl nekrvavý vojenský převrat, který nad ránem 10. března 1952 svrhl skomírající vládu Pría Socarráse. V čele nového režimu stanul Fulgencio Batista. Jedním z jeho prvních opatření bylo zrušení demokratické ústavy z roku 1940. Na druhé straně však získal určitou podporu ve společnosti, zvláště když odhaloval korupci a celkovou neschopnost autentického kabinetu Carlose Pría Socarráse, jehož zkompromitovanou osobnost záměrně konfrontoval se svou minulostí demokratického prezidenta.

Obě až dosud nejvlivnější politické strany se prakticky zhroutily. Ortodoxní pičky sondovaly situaci ve Washingtonu i v sekretariátu Organizace amerických států a dožadovaly se zásahu ve prospěch legální a konstituční vlády. Také komunisté byli Batistovými *pronunciamentem* ..pučem.. zaskočeni a s vědomím někdejší válečné spolupráce věřili v možnost nenásilné evoluce nového režimu. Batista podpořil tuto fikci počáteční tolerancí opozice, ovšem jen do té míry, jakou

vyžadovala stabilizace jeho vojenské vlády. Severoamerický velvyslanec Willard L. Bealuc referoval 10. dubna státnímu departmentu: Kubánci dostali vládu, kterou si zasloužili. Dokud se nenaučí pořádku a schopnosti obětovat se, události, ke kterým došlo 10. března, se budou stávat znovu a znovu.

Mimo dosavadní politické struktury vzniklo několik ohnisek odporu. Aureliano Sánchez Arango organizoval opoziční hnutí s názvem Triple A, které se marně snažilo získat pozice v armádě; novinář José Pardo Llada vedl s diktaturou válku na rozhlasových vlnách, ale jeho morální apely a vzkazy k občanské neposlušnosti neměly příliš velký ohlas. Radikální opozice se formovala v prostředí ortodoxní mládeže, kde na přelomu let 1952..1953 vznikla ilegální organizace Hnutí mládeže století. Jejími tvůrci byli Abel Santamaría, jeho sestra Haydée, Jesús Montané Oropesa, Melba Hernándezová a Fidel Castro, kteří vznikající seskupení chápali jako nové a jediné revoluční středisko v zemi stojící v ostré opozici nejen k diktatuře, ale též k dosavadnímu stranicko-politickému systému. V tomto směru byl koncipován i časopis *El Acusador*.. Žalobce, kterému hnutí tajně vydávalo. Castro pro jeho hektografované stránky připravil dva články. V prvním odmítnul Batistovu diktaturu a ve druhém kritizoval pasivitu ortodoxní strany. Ostatně již několik hodin po státním převratu vydal Castro Provolání k národu, v němž mj. uvedl: Zásadně vládní hrubá síla nad lidským rozumem. Nevím, jak bude požitkem utlačovatelů z biče, kteří nechají padnout na záda lidí, ale vím, že je nekonečné těstí v tom porazit je, zvednout silnou ruku a říci: nechci být otrokem. A dva dny po převratu Castro pronesl před zvláště tím soudním tribunálem formální obvinění Batisty z uzurpace státní moci. Právě vůle k činu charakterizovala Fidelovu aktivitu v jarních měsících roku 1952. V duchu tradic kubánského emancipačního zápasu byl bezváhově přesvědčen o účinnosti ozbrojeného vystoupení proti vládnoucímu režimu a začal tento útok připravovat. Nalezl pochopení i podporu u mnoha

sv ch vrstevníků, p“edev ím z “ad ortodoxní mládeže .. José Suárez, Ramiro Valdés, José Ponce, Antonio López Fernandez, Calixto García, Pedro Miret, Haydée Santamaríová, Melba Hernándezová a dal í. Vět inou to byli studenti a ú“edníci, jejichž vlastenecké cítění bylo zasaženo a poníženo faktick m pop“ením Martího ideálu svobodného a zcela nezávislého státu. Castro se v tomto prost“edí prosadil svou p“írozenou autoritou a talentem politického vůdce.

P“íprava ozbrojeného útoku akcelerovala na ja“e roku 1953. Za nevelkou částku 16 000 pesos byly pokoutně zakoupeny zbraně, vět inou star í karabiny amerického původu, a na zapadl ch farmách probíhal v cvik ve st“elbě. Fidel Castro zam ěl zaútočit na kasárna v Pinar del Rio, ale nakonec vybral pevnost Moncada v Santiagu de Cuba. Rozhodlo několik skutečností .. poměrně velká vzdálenost od hlavního města Havany, vojenská posádka necelého tisíce mužů, disponující ov em dostatkem tolik pot“ebn ch zbraní, blízkost poho“í Sierry Maestry, a konečně i znalost domovské provincie Oriente. Navíc bylo Santiago de Cuba spojeno s bojem José Martího a Antonia Macea za nezávislost Kuby a Castro nepodceňoval v znam patriotick ch symbolů. Za datum akce byl vybrán 26. červenec, kdy v Santiagu probíhal tradiční karnevalov mumraj. Úspě n p“epad se měl stát rozbu kou v e národního povstání proti Batistovu režimu. V manifestu, kter chtěl Castro p“ečíst v místní rozhlasové stanici, zdůraznil návrat k ideálům José Martího a k demokratické ústavě z roku 1940.

Večer 25. července se na osamělé *fince* .. statku .. poblíž osady Siboney shromáždilo 167 členů Hnutí mládeže stolecí, mezi nimi i dvě dívky. Byly rozděleny úkoly: teprve nyní se mnozí dozvěděli, že cílem útoku jsou kasárna Moncada. Vedle í úder byl zamě“en proti men í posádce v Bayamu. V pět hodin ráno následujícího dne t“esky první v st“ely. Zatím v e probíhalo podle plánu. Raúl Castro s desítkou mužů obsadil soudní palác. Abel Santamaría okupoval civilní

nemocnici. Fidel Castro s většinou 95 povstalců útočil na Moncadu. První úspěch zaznamenala průzkumná skupina Ramira Valdése, které se podařilo zneškodnit hlídkující stráž a proniknout do kasáren. V jedné budově zajala několik desítek na smrt vyděšených vojáků. Poté v akci nastal zlom. Jádrem Castrova oddílu bylo ještě před branou pevnosti zbrzděno zbytečnou přesilou s překvapenými vojáky a vstaly varovaly posádku kasáren. Rozpoutal se nerovný zápas, povstalcům se brzy nedostávalo siliva a očekávaná záloha nedorazila včas na místo střetu. V sedm hodin byl vydán rozkaz k ústupu, který jistila bojová skupinka Pedra Mireta. Jejich statečný odpor vůči přesile protivníka umožnil Castrovi mužům vyklouznout ze svírající se smyčky obklíčení. Také v Bayamu útok ztroskotal na bojové nezkušenosti mladých povstalců. Následná odvěta vojáků byla přímo úměrná velikosti jejich prožitého strachu. Velitel Moncady plukovník Alberto del Río Chaviano zorganizoval rozsáhlou tvanici a zajatí povstalci byli s Batistovými souhlasem postaveni. Proti krvavé lázni rozhodně protestoval santiagský arcibiskup Pérez Serantes a jeho intervence měla částečný úspěch. V každém případě svázala běsnící vojenské pičce ruce. Intervenoval i havanský primas kardinál Manuel Arteaga.

Fidel Castro s několika druhy unikl až do 1. srpna, kdy byl dopaden v podhůří Sierry Maestry vojenskou hlídkou poručíka Pedra Sarrii. Tomuto černému skému důstojníkovi vděčil Castro za záchranu života, neboť poručík, který Fidela zběžně znal ze z univerzitních aktivit, neprozradil jeho totožnost do té doby, než své zajatce světil do ochranné péče Monsignora Péreze Serantese.

V sledná statistika útoku byla chmurná. V prímém boji padli pouze tři povstalci, dalších desát osm bylo zajato a ještě téhož dne, tj. 26. července, zastřeleno. Ti, kteří přežili tuto první vlnu organizovaného vraždění a byli zatčeni až v následujících dnech, čekali ve vězení na soudní přelíčení. Zbojovníci útoku se rozptělili po Kubě či uprchli z ostrova.

Kubánská ve“ejnost p“ijala ozbrojené vystoupení Hnutí mládeže století se značn ěmi rozpaky. P“edstavitelé autentické a ortodoxní strany se od Castrovy akce distancovali a komunisté ji ost“e odsoudili. Shodou okolností vy el 26. července 1953 v úst“edním stranickém listu *Hoy* článek generálního tajemníka Lidové socialistické strany (LSS) Blas Rocy o strategii protibatistovské opozice. Autor jednoznačně preferoval legální formy politického zápasu, kritizoval tzv. revoluční avanturismus a zpochybnil my lenku ozbrojeného boje. Od-mítav p“ístup komunistů k Moncadě prohloubil již existující averzi mezi Castrem a tehdej í v razně stalinisticky orientovanou stranickou věrchu kou . Ko“eny této antipatie spočívaly v někdej í válečné koalici komunistů s Batistou a následné nedůvě“e mlad ch radikálů vůči moskevsk m inspiracím Lidové socialistické strany. Batista nicméně nechal zatknout vedení LSS a havansk ě prokurátor je obvinil ze spolupráce s povstalci a ze í“ení podvrtné propagandy.

Proces s povstalci začal již 21. září 1953. Po prvním vystoupení Fidela Castra bylo projednávání jeho causy odděle-no od ostatních obvině ěch, a to pod fale nou záminkou ner-vové lability obžalovaného . Bezesporu zde sehrála roli obava justičního aparátu z Castrovy silné osobnosti. Obvinění p“řslu níci Hnutí se drželi statečně, upozornili soud na nezákonné jednání vojáků i policistů a vynesené rozsudky p“ijali s vírou v oprávněnost svého činu. Tresty se pohybovaly od sedmi měsíců do t“inácti let.

Následné p“elíčení s Fidelem Castrem bylo zahájeno 16. “řjna v klubu pro zdravotní sestry santiagské nemocnice. Volba místa nebyla náhodná a sledovala maximální omezení p“řstupu ve“ejnosti. Státní žalobce se právem obával proměny soudní síně v zahanbující pran “ Batistova režimu. Castrova obhajovací “eč Dějiny mi dají za pravdu byla z rodu velk ch soudních filipik. Gradovala od polemické diskuze s obžalobou a stručné rekapitulace průběhu neúspěšného útoku na Moncada k v kladu programov ch zásad Hnutí mládeže století.

Castrem deklarovaná opatření vycházela z mylenkového dědictví José Martího. Bylo to zřejmě z pěti revolučních zákonů, které měly být vyhlášeny ihned po dobytí kasáren. První zákon vracel Kubě svrchovanost a obnovoval demokratickou ústavní listinu z roku 1940. Druhý zákon předpokládal realizaci agrární reformy ve smyslu vytvoření drobného zemědělského vlastnictví. Třetí vymezoval podíl dělníků a zaměstnanců na zisku podniků, obdobně i čtvrtý zákon přiznával rolníkům právo účasti na produkci cukrovarů. Konečně pátý zákon hovořil o konfiskaci veškerého majetku korupčníků. Vnímáním obsahem byly tyto zákony nesporně vlastenecké. Jejich dosah byl podmíněn specifikou kubánské situace, především historicky i geopoliticky daným nerovnoprávným vztahem ke Spojeným státům severoamerickým. Text projevu byl tajně stenografován, propašován na veřejnost a šířen ve stovkách ilegálně vydaných exemplářů.

Krátce po vynesení rozsudku patnácti let ztráty svobody byl Fidel Castro převezen do káznice Model na Isla de Pinos.

Isla de Pinos

Soud p'iznal v em povstalcům z Hnutí statut politického vězně a po p'evozu na ostrov Pinos směli p'íjímat náv těvy, dostávat balíčky s potravinami či s knihami a zpočátku se mohli i volně sdružovat. Této skutečnosti Castro okamžitě využil a organizoval pro své spoluvězně vzdělávací kurzy. V jednom z dopisů milence, pohledné a vzdělané Natalii Revueltové, popsal svůj každodenní program: V půl desáté a v půl jedenácté ráno p'ědná ím každ den o filozofii a světových dějinách. Ostatní soudruzi vyučují kubánskou historii, gramatiku, aritmetiku, zeměpis a angličtinu. Večer je tě zvládám politickou ekonomii a dvakrát do t dne vedu seminář z "ěčnictví, dá-li se to tak nazvat. Tato idyla v ak netrvala dlouho. V polovině února 1954 nav tívil věznici Fulgencio Batista a věznění povstanci doprovodili jeho neočekávanou inspekci zpěvem své revoluční hymny. Následoval okamžit trest. Vět ina odsouzen ch p'íslu níků Hnutí byla krutě zbita a Fidel Castro p'émístěn do samovazby, ve které zůstal izolován až do svého propu tění na amnestii v květnu 1955. Nadále v ak dostával zásilky s knihami, doutníky a potravinami. Mohl si p'ípravovat i svá oblíbená jídla ... pagety či s rové omelety. Va'ím si p'ěkapávanou kávu, chutná báječně. Pokud jde o kou"ení, v posledních dnech jsem měl obrovské těstí. Dr. Miró Cardona mi poslal krabici v tečn ch Upmannov ch doutníků. Frustrujícím pocitům osamělosti vzdoroval intenzivní četbou a rozsáhlou korespondencí. Z tohoto stísňeného času také pochází vět ina Castrov ch dopisů.

Listy Natalii Revueltové vypovídaly nejen o vnitřním vztahu obou milenců, ale i o jejich programové čtbě světové literatury a následně v změně názorů. Diskuze se týkala děl Honoré de Balzaka, Fjodora M. Dostojevského, Archibalda J. Cronina, Viktora Huga. V dopise z března 1954 se Castro přirovnal k Rollandovu Janu Kryštofovi a ztotožnil se s jeho rozčarováním nad materialistickým světem 19. století. Vlasty na pole filozofie měly v mnoha ohledech obohatit. Číst Kanta nebo Marxe je daleko jednodušší než se prokousávat teologickými texty. Studoval i dějiny Francouzské revoluce. Oblíbeným hrdinou mladého právníka byl Napoleon Bonaparte. Vracel se ke svému milovanému Martimu.

V dopisech vlivnému rozhlasovému publicistovi Luisi Contemu-Agüerovi a Melbě Hernándezové se Castro stylizoval do role revolučního vůdce, akcentoval programové body své obhajoby před soudním tribunálem a kategoricky požadoval její zveřejnění. Stalo se a publikace s názvem *Dějiny mi dají za pravdu* vyšla v téměř tisícitísícovém nákladu. Dal i Castrovy naléhavé apely se týkaly opozičních aktivit Ortodoxní strany, kritiky pasivity jejích vůdčích představitelů a nutných změn politické taktiky. Na tím úkolem teď bude mobilizovat veřejné mínění, seznamovat společnost s vlastními názory a představiteli a získávat podporu širokých vrstev.

V létě roku 1954 zasáhla Fidela Castra kauza jeho manželky Mirty. Ta totiž uveřejnila v deníku *Bohemia* (Bohéma) žádost o propuštění svého muže z vězení, načež byla okamžitě uvolněna z vládních služeb. Její rodina náležela k vlivné a bohaté kubánské politické elitě. Bratr Rafael zastával funkci prvního náměstka Batistova ministra vnitra Ramóna Hermidy a sestru formálně zaměstnal ve svém sekretariátu. Fidel Castro, který se jinak nikdy příliš nestaral o finanční zabezpečení ženy a syna a vždy spoléhal na pomoc svého otce Angela, byl zprávou o Mirtině zaměstnání na ministerstvu vnitra zcela zaskočen a reagoval s neobvyklou prudkostí. To je spiknutí proti mé osobě ...nejpřízumnější, nejzbabělejší, nejsprostější,

nejodporněj í a nejnesnesitelněj í komplot. To, že jeho manželka ..byť pouze papírově ..působila ve státní správě nenáviděného režimu, považoval za svoji osobní prohru a ponížení. Jsem p“ípraven mého vagra kdykoliv vyzvat na souboj. V sázce je tu dobrá pověst mé manželky a má čest revolucioná“e. Zdá se, že v tomto okamžiku vyvrcholila krize Castrova manželského svazku. Mirta Díaz Balartová se synkem Fidelitem se vrátila ke své rodině a požádala o rozvod. P“estože Castro nikdy nebyl věrn m manželem ..nap“. s Natálií Revueltoovou měl dceru Alinu ..interpretoval Mirtino rozhodnutí jako zradu revoluce. V tomto hodnocení je již patrn charakteristick rys Castrovy osobnosti ..p“esvědčení o své nezastupitelné roli v odbojovém hnutí. Ostatně ztotožnění silného jedinice s p“evratn mi událostmi v dějinách bylo vždy pevnou součástí Castrova sebevědomí. (Manželství bylo rozvedeno v prosinci 1954. Mirta se později opět provdala a p“esídlila do New Yorku. Syn Fidelito se v roce 1959 vrátil ke svému otci, studoval v Sovětském svazu jadernou fyziku a posléze stanul v čele kubánského V boru pro atomovou energii.)

Po v eobecn ch volbách v listopadu 1954 a po nátlaku vlády Spojen ch států se Fulgencio Batista rozhodl pro kosmetické úpravy svého režimu. V rámci tzv. politiky harmonie a pokroku byla částečně obnovena svoboda projevu a začalo se otev“eně hovo“ít i o amnestii pro politické vězně. Castro se na jedné straně p“ípravoval na návrat do normálního života ..v dopise sest“e Lidii ji p“esně instruoval, jak má za“ídit p“edpokládán společn byt v hlavním městě ..na druhé straně se obával, že amnestie by ho mohla kompromitovat, a ohrozit tak jeho revoluční čest. Mám dost úcty k sobě samému, abych zde vydržel dvacet let. V polovině května 1955 byli političtí vězni z ostrova Pinos amnestováni a Fidel Castro se sv mi druhy se vrátil do Havany. Krátce p“ed osvobozením, v b“eznu 1955, charakterizoval v dopise Conte Agüerovi Batistovu vládu následujícími slovy: Nejlep ím důkazem

toho, že tu není diktátorský režim, je fakt, že tu nejsou žádní političtí vězni. To tvrdili po mnoho měsíců. Dnes jsou jejich věznice plné a lidé odcházejí do exilu. Proto nemohu tvrdit, že žijeme v demokratickém ústavním režimu. Odsuzují je jejich vlastní slova.

Fidel zpočátku zamýšlel zůstat na Kubě, ale diktatura mu zakázala přístup na univerzitu a v červnu dosáhla jeho propuštění z rozhlasu, kde původně začal pracovat. Noviny s jeho článkem byly policejně zabaveny. Zjevná snaha režimu v tichosti jej ostrakizovat urychlila Castrovo rozhodnutí přenést centrum odporu za hranice, odkud by mohl organizovat přípravu k zahájení partyzánské války na ostrově. Počátkem léta 1955 se v Havaně obnovilo národní vedení Hnutí, které nyní přijalo název data útoku na kasárna Moncada (26. července 1953), ale již 7. července odešel Fidel Castro do exilu. V dopise prominentním představitelům opozice oznámil svůj úmysl s tím, že nemá legální možnost politického zápasu: Zavolejte mi v echny dvě věci pro občanský boj. Jako stoupenec Martího si myslím, že přijde chvíle, kdy je nutné uchopit právo a ne o ně žebrot. Vrátime se, až budeme moci přinést našem národu svobodu a právo žít slušně bez despotismu a bez hladu. Odvážná slova byla mylena naprosto vážně. Zatím však rezonovala jen v poměrně úzké vrstvě převážně univerzitní mládeže.

Granma

První zastávkou na neznámé cestě byly Spojené státy, kde se Castro setkal s některými významnými představiteli opozice z "ad autentické a ortodoxní strany. V několika nekonečných diskuzích byla odmítnuta jeho vize ozbrojené invaze a následné partyzánské války. Tato opatrnost, která byla motivována i ohledem na severoamerickou administrativu, prohloubila Castrovu nedůvěru jak vůči tradičním kubánským politickým stranám, tak i k systému zastupitelské demokracie v zemích tzv. karibského bazénu, a této skepse se nezbyl ani v následujících letech.

Zklamaný dědic Martího odkazu opustil New York a zamířil do Mexika. V den druhého v roční útok na Moncada ... tedy 26. července 1955 .. se mladí povstalci, kteří v Mexiku na chvíli dočasně domov, sešli u pomníku José Martího v Chapultepecu, kde si vzájemně přísahali své odhodlání bojovat až do konečného vítězství. Exaltované gesto nikterak nevybočovalo z rámce romanticky idealizované a opravdově prožívané minulosti. Delikátní otázka finančního zabezpečení očekávaného zápasu měla být řešena sbírkami v prostředí poměrně početné kubánské komunity ve Spojených státech.

Fidel Castro se ubytoval u Marie Antonie Gonzálesové, jejíž skromný byt v mexické metropoli se stal místem pravidelných schůzek vůdčího jádra radikálního exilu. Marie Antonie sympatizovala s Hnutím 26. července; při protibatistovském odporu ztratila bratra Isidora. V jejím bytě očekával Fidela bratr Raúl a zde se také oba sourozenci setkali s mladým

argentinským lékařem Ernestem Che Guevarou, který v Mexiku našel azyl po svém aktivním angažmá v neúspěšné guatemalské revoluci. Poznali jsme se, napsal později legendární *guerrillero*, v jedné z mexických chladných nocí. Vzpomínám si, že náš rozhovor se zcela takto situace na Kubě. A je to též noci, vlastně již ráno, jsem se stal účastníkem připravované expedice. Fidel na mne udělal velký dojem. Byl schopný i ty nejsložitější otázky. Překvapoval svým optimismem. Castro v Guevarovi získal intelektuálně vyspělého spolubojovníka, schopného korigovat jeho revoluční romantismus.

Na přelomu let 1955 a 1956 zahájil Castro vojenský cvik invazní skupiny. Na haciendě Santa Rosa, v horském údolí nedaleko hlavního města, se mladí povstalci .. pod vedením panělského republikánského generála Alberta Baya .. připravovali na partyzánskou válku. K základnímu kádru patřili kromě bratří Castrů, Guevary, moncadistů Juana Almeidy a Ramiro Valdése je to velitel útoku na kasárna v Bayamu Antonio Nico López, bývalý číšník v miamském hotelu Waldorf-Astoria Camilo Cienfuegos, dále Calixto García, Ciro Redondo či Faustino Pérez. Skupinu sjednocoval nejen rozhodný odpor vůči Batistovi, ale i přísná disciplína, kterou Fidel mezi svými stoupenci zavedl. Don Alberto Bayo sloužil dlouhá léta ve panělské cizinecké legii a jeho zásluhou se z rozhodných, většinou ale nezkušených vlastenců, stávali v estranně připravení *guerrilleros*.

Připravu k zahájení ozbrojeného boje vrcholily v letních měsících roku 1956. Castro pozorně sledoval vojenské události na Kubě. Již v červenci předešlého roku došlo na univerzitě v Havaně k prudké srážce mezi studenty a policií. Obdobný incident se opakoval i 27. listopadu 1955, v den 84. v roce popravy osmi kubánských mediků panělskou koloniální armádou. Batistova vláda se rozhodla rozbit studentskou opozici a na podzim roku 1955 dočasně uzavřela vysoké a střední školy. V prosinci zahájili celostátní stávkou

dělníci z cukrovarů, kteří požadovali vyšší mzdy. Střety mezi studenty a policií pokračovaly a kulminovaly 10. ledna 1956 v souvislosti se vzpomínkou na Julia Antonia Mellu, zavražděného studentského předáka z dvacátých let. Policie nasadila proti studentům, ke kterým se připojili i stávkující cukrovarnickí dělníci, těžké zbraně a v sledkem nerovného střetu bylo několik mrtvých a stovky raněných. Na konci února 1956 studenti z havanské univerzity založili tajnou polovojskovskou organizaci Revoluční direktorium, které se mělo stát hlavním koordinátorem studentského boje proti diktatuře. V čele direktoria stanul student architektury José Antonio Echeverría. V srpnu 1956 podepsal Fidel Castro a José A. Echeverría tzv. Mexický pakt, který zavazoval obě názorově si blízká odbojová seskupení ke spolupráci.

Opoziční hnutí zasáhlo i kubánskou armádu. Diktatura odhalila na jaře roku 1956 konspirativní aktivitu plukovníka Ramóna Barquina, který připravoval vojenskou pučku proti Batistovi. Soud poslal organizátory spiknutí na osm let do vězení a Batistova vláda na měsíc pozastavila ústavní záruky osobních práv. V květnu 1956 se tajně policii podařilo proniknout do militantní opoziční skupiny Reinalda Garcíi. Tito odpůrci diktátorského režimu připravovali útok kasáren Goicuría v provincii Matanzas. Vojenská kontrarozvědka nastražila léčku a bezpečnostní složky zmasakrovaly Garcíovu skupinu v průběhu prozrazeného útoku.

Tyto dramatické události utvrzovaly Castrovo přesvědčení o správnosti jeho orientace na ozbrojený boj. Hnutí 26. července publikovalo nově programový dokument. V mnohém opakoval myšlenky z Fidelovy obhajoby a opět se přihlásil k pozitivnímu antiimperialismu a k demokratické národní revoluci. V poselství ke kubánskému národu z 1. dubna 1956 Castro otevřeně deklaroval, že lid nikdy nedosáhne svého práva zpět, jestliže se nerozhodne dobít si je vlastní krví. V záplavě rétoriky lze sice postřehnout důraz na získání skutečné nezávislosti Kuby, ale představy o její politické

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém
obchodě společnosti eReading.